

SERVICIUL „CURIERULUI FINANCIAR“

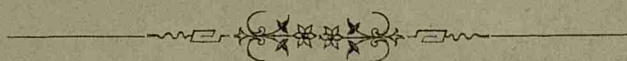
PROCESULU
SOCIETATEI FINANCIARE
A ROMANIEI

TRIBUNALUL ILFOV COMERCIAL

ȘEDINȚA DIN 19 MAIU 1877

PLEDOARIA D-LUI ADVOCAT B. BOERESCU

BUCURESCI

NOUA TIPOGRAFIA A LABORATORILOR ROMANI

19. STRADA ACADEMIEI 19.

1 8 7 7

SERVICIUL „CURIERULUI FINANCIAR“

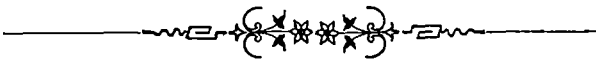
PROCESULU
SOCIETATEI FINANCIARE
A ROMANIEI

TRIBUNALUL ILFOV COMERCIAL

ȘEDINȚA DIN 11 MAIU 1877

PLEDOARIA D-LUI ADVOCAT B. BOERESCU

BUCURESCI

NOUA TIPOGRAFIA A LABORATORILOR ROMANE

19. STRADA ACADEMIEI 19.

1 8 7 7

PROCESUL SOCIETĂTEI FINANCIARE A ROMÂNIEI

TRIBUNALUL ILFOV COMERCIAL

ȘEDINȚA DIN 1° MAIÜ 1877

PLEDOARIA DOMNULUI ADVOCAT B. BOERESCU

Domniloru Judecători,

Eu voiü continua respunsulu făcutu de Domnulu Triandafilu, însă sub uă altă fasă; adică, după ce s'a datu Tribunalulu tóte explicațiunile asupra fapteloru puse înainte de onorabili nostri adversari ca constituindu atâtea neglijențe culpabile, atâtea delictes sau quasi delictes din partea Consiliulu de Administrație, eu voiü avea onórea a examina cestiunea sub punctulu de vedere alu dreptulu; căci ea merită să fie esaminată și sub acestu punctu de vedere, ca sub tóte punctele de vedere, cu tótă atențiunea. În adevėru, domniloru magistrați, cestiunea ce se discută înaintea Domniei-vóstre, este gravă; cređu chiaru că pentru prima óră se presintă înaintea Justiției Române unu proces în care se discută natura și întinderea responsabilității a unui Consiliu de Administrație din o societate anonimă, și așa de importantă ca *Societatea Financiară*. Apoi cestiunea, domniloru, mai este importantă din cauza numeloru proprii cari se află în capulu acestei asociațiuni, și carii, prin ele înșile presintă o garanție morală însemnată, uă presumpțiune de capacitate și de onorabilitate positive. Așa în cătu ar trebui nisce probe fórte puternice, chiaru ne îndoiósesse spre a dărâma

asemenea reputațiunii, asemenea presumpțiunii. Astă stâncă, au simțit-o chiaru onorabili noștri adversari, și au căutat a se strădui pe lângă dînsa. Dar în deșertu; căci numele proprii atî pretufindenea, și în comerțu, mai cu seamă nă importanță, uă valóre necontestabilă; adesea unu nume propriu singuru este de ajunsu spre a inspira tótă încrederea și a asigura reeșita unei întreprinderi. Domnu Blaremburg a știutu acésta, a prevăduțu obiecțiunea, și spre a o înlătura eată ce dîce în pledarea sa imprimată la sfârșitul ei : «Mă acceptu, domni-
«loru, ca, spre a se exercita uă presiune asupra consciinței Domnei-
«vóstre să se insiste multu asupra împrejurării că aci este în jocu o-
«norabilitatea principaleloru firme ale pieței, și că uă atingere adusă
«reputațiunii aceloru case de bancă. aru putea sdruncina însuși cre-
«ditulu Statului Român...»

Va să dîcă însuși partea adversă recunósce că natura atacuriloru sale este așa în câtu să pótă aduce uă atingere reputațiunei și onorabilităței firmelor care s'a aflatu în Consiliulu'de Administrație alu acestei Societăți; va să dîcă singuru prevede că i se póte observa că uă asemenea atingere contra singurelor mari case de bancă ce avem póte să sdruncine și creditulu Statului Român .

Însă dumnélui, personalu, nu crede la asemenea efecte; dumnélui crede că póte esista într'o fêră creditu comercialu fără comercianți, că póte esista și creditu publicu fără case de bancă onorabili. Acésta este o credință a domniei sêle personalu : filu privește.

Însă eu voiu începe cu sfârșitulu pledoariei adversariloru, și mai nainte de a mă ocupa de chestiunile de dreptu, voiu arêta faptulu că aceste case de bancă, care au fostu în capulu Societăței Financiare, suntu, nu numai cele mai mari la noi, daru și cele mai onorabile, și nu este de cređutu, nu este de presupusu că de o dată aceste case au devenitu necorecte și incapabile, cumu voescu adversarii a le descrie. Așia Casa Sechiari-Derusi este o casă de bancă care esistă din secolulu trecutulu fondată în Marsilia și în Constantinopolu, și de la 1829 a venitu în România, unde funcționéză a treia generație de banchieri, totu-d'a-una onorabili.

Casa Halfons, este fondată la noi de la 1830, și are a treia generațiune de banchieri onorabili.

Casa Elias este fondată de 40 de ani, cua două generațiune de banchieri.

Ca a Ghermani, fondată pe la 1834, cu două generațiuni de banchieri.

Casa Hillel, există de 30 de ani cu două generațiuni de banchieri, și așa și cu cele-lalte. Apoi este ôre de admisu că aceste case cele mai mari case de bancă de la noi, cari în timpul de 30—50 de ani, funcționându cu două și trei generațiuni, din tată în fiu, care n'au avutu nici o dată vre-o pată pe numele lor, de o dată să vină, după spusele adversariloru noștri și să-și uite trecutul și reputațiunea lor neatinsă spre a se alia ca să încele publiculu, ca să'i mănânce banii cumu țise domnulu Fleva în limbagiu sêu prozaicu? . . . Și acéstă asociațiune s'o facă cu scopu premeditatu, cumu țice domnulu Blaremberg, ca să speculeze asupra bunei credințe a publiculu? . . .

Și celu puțin pentru ce folosu aru fi făcutu acéstă?

Pentru ca să ruineze o societate din care înșile făcea parte; pentru ca să pèrdă înșile sume colosale, cari aveau angagate în astă asociațiune!

Este de admisu una ca acéstă?

Ei bine, domniloru, acéstă presumpțiune—fiindu că pe presumpțiuni au raționatu onorabiliu noștri adversari — nu se pôte admite, celu puțin în lumea financiară, dacă nu în ordinea ideiloru morale:

Țic singuri adversarii noștri că nu se dărimă lesne nisce asemenea reputațiuni, dobândite prin fapte în timpul de țeciimi de ani; și apoi să mai afle că nu se pôte sfărîma creditulu unoru asemenea case fără ca să nu resimță și creditulu generalu în statu chiaru! Este lesne negreșitu ca să vie câți-va acționari, care țicu că aru represinta 6000 de acțiuni și, prin nisce frase combinate să țică: S'a pierdutu capitalulu socialu; valôrea acțiuniloru nôstre este zero;... acei cari au administratu, să plătescă; și cu acéstă se va ridica și creditulu publicu. Ei domniloru, daru aci ne aflămu în fața unei justiții organizate; ne aflămu înaintea unei justiții a cărea convicțiune n'are să se formeze sub presiunea nici a persónelor, daru nici a fraseloru frumóse. Aci convicțiunea se forméză prin probe positive, și justiția se pronunță pe basa legiloru, cari suntu scrise, și după înțelesul și aplicarea loru admise și în alte state civilisate unde comerțulu este mai înaintatu de câtu la noi.

Adversarii nostri au espusu totu felulu de fapte; s'a răspunsu de

colegulu meu asupra lor, și s'a vădutu câtu de puțin u au fostu fondate acele alegațiuni.

Acumu să examinămu chestiunea și din punctul de vedere al dreptului; mă voi u șili a nu repeta aceia ce s'a dișu și desvoltatu de colegulu meu cu atātu talentu. Dar mai nainte de tôte să lămurescu unu lucru șegundaru care a ambarasatu pe adversari, însă din care au cređutu Dumnealoru că totu se pot u trage presumțiuni în contra noastră; dumnealoru s'au miratu cumu se pôte ca mai mulți bancheri particulari să se unescă ca să formeze unu mare institutu de bancă, care le aru fi făcutu concurență lor u înșile; și asemănându pe bancheri cu brutari, și-au dișu : cum s'aru putea admite ca acești bancheri să formeze o casă de bancă spre a da bauii cu o dobândă de 8 %, pe cându la băncile Dumnealor private iau o dobândă de 18, 20 și chiar 36 la sută ?

Mai înteu, în priviuța mărimii dobinzei, că aceste case au avutu reputațiunea de a fi moderate în ceea ce privesce dobânda, în cât chiar statulu s'a servitu cu dênsele în tot-d'auua. Apoi, trebue să declaru că 'mi pare rău că onorabili nostri adversari, n'au cunoscutu acest fenomenu economicu, că capitalurile lucrându unite producu mai mult, de cât u daca aru lucra separate. Daca Dumnealoru aru fi cunoscutu acestu fenomenu, n'aru fi asemănatu pe bancheri cu brutarii, și aru fi înțelesu că creditulu cu atātu cresce cu cât u capitalurile sunt întrinite. Deci beneficiile ce se producu sunt u cu atātu mai mari. Puterea individuală, ca și puterea productivă a unoru capitaluri se mărește în raportu directu cu forțele care se combină la o laltă. Așa dar adversarii nostri pot u sci că 1000 de ómeni, asociați la unu locu cu câte 1000 de lei de fie-care, pot u să producă multu mai multu de cât u daca totu același capitalu aru lucra separat u în porțiuni de câte 1000.

Daca, repetu, Dumnealoru aru fi cunoscutu aceste legi economice și-ar u fi explicatu lesne că, capitalurile depuse de fie-care din fondatori, produceau pentru fie-care din ei, mai mari beneficii, de cât u daca nu s'aru fi unitu împreună. Atunci adversarii nostri nu ar fi pronuntatu acéstă eresie economică că acești bancheri, ast-felu asociați, și-ar u fi făcutu lor u înșile concurența. Nu s'au asociatu spre a'și face concurență, ci s'au asociatu pentru că capitalurile lor u unite le produceau unu mai mare folosu de cât u daca aru fi fostu exploatate individualu;

s'au asociatu, pentru că, prin forța lor colectivă puteau face întreprinderi pe care nu le-ar fi pututu face într'unu modu isolatu. Nu este vina noastră dacă Dumnealoru nu au cunoscutu toate acestea; nu este vina noastră încă, dacă Dumnealoru nu știu că creditulu comercial se crează și se susține mai ales prin firme cunoscute ca firme solide și cu creditu.

Așa dar, lăsându la o parte toate aceste cestiuni puse de adversari, cestiuni care potu să mire pe profani iar nu pe ómenii inițiați în mișcarea economică, să trecemu la cestiunile de dreptu.

Amu ăisu, Domniloru Judecători, că pentru atâtia óră se presintă la noi, înaintea Justiției, organizate o cestiune atâtu de importantă, adică unu procesu deschisu de către acționari spre a trage la răspundere pe Consiliulu de Administrațiune, pentru actele sale de gestiune. Să examinămu daru această cestiune sub punctulu de vedere alu dreptului, bazându-ne atâtu pe legea comercială, câtu și pe interpretarea juridică a statuteloru, și luând tot-de-odată învățăminte și din știința și jurisprudența altor state mai avansate de cât noi în privința acésta. Să nu uitați Domnilor, că acésta societate a fost prima societate anonimă română de credit în acésta țerră; prin urmare să nu ne mirămu când la noi se aridică pretențiuni, care aiurea nici că se ivesc. Așa de exemplu, pretutindea se știă că a pune capitalul său într'o asociațiune comercială, este a face comerčiu; și, a face comerčiu, este a se espune la pagube, tot așa cum este a se avea și perspectiva câștigului. Nu trebuie să se confunde situațiunea unor acționari cu aceea a unor împrumutători; fiind-că acționarii n'au împrumutat capitalul lor societății, pentru ca să cêră în modu absolutu, întorcerea înapoi a capitalului; acționarii, depunându capitalulu loru într'o societate anonimă, au devenitu asociați, cu scop de a face comerčiu, adică acte din cari să pótă trage unu beneficiu, dar precunu putea să aibă beneficii, totu așa au pututu se încerce pagube. Prin urmare, capitalulu li se întorce, cu beneficii chiaru, atunci cându nu s'a perdut prin pagube, atunci când au fostu beneficii.

Acestea însă la noi nu se cunosc bine; fiind-că suntemu puțin obicinși cu operațiunile financiare și cu Societățile anonime.

Așa dar, o să 'mi permiteți, Domniloru Judecători, ca în desvoltarea chestiuniloru juridice, să mă referu, contra obiceiului meu, și la

autorități streine, pentru ca să se vadă că ceia ce susțin eu este sprijinitu pe autorități, care suntu recunoscute de tótă lumea. Dacă mă referu la aceste autorități, ca și la jurisprudența streină, o factu pentu că noi nu avem încă nici jurisprudență, nici doctrină stabilită în asemenea materie; și prin urmare trebuie să ne referim la jurisprudența și la doctrina altoru State mai înaintate de câtu noi în această privință.

Domnilor, de ce este vorba aci? Este vorba de o societate anonimă. Din ce se compune această societate? Se compune din nisce acționari, cari au depusu capitalulu lor, avându numai o răspundere limitată, adică o răspundere, care nu merge mai departe de câtu pînă la concurența capitalulu depusu de dênșii.

Acești acționari, cari constituiescu societatea anonimă, în timpul operațiunilor ei comerciale, au putut să contracteze obligațiuni cu cei de alu III-lea; acești de alu III-lea se numescu tiersi, séu creditorii societății.

Să stabilimu dar bine, mai întéiu, pozițiunea părților înaintea judecării; căci face multu tréba acesta.

Să vedemu ce pozițiune juridică avemu fie-care din noi; și după ce vomu stabili acesta, vomu esamina întinderea și natura răspunderii Consiliulu de Administrație. Cine suntu domnii cari reclamă? Suntu acționari; au spus'o Dumneloru însuși în petițiunea de intentare, și au repetat'o necontentitu înaintea Tribunalulu. S'ar părea dar de prisosu s'o mai stabilescu eu. Este însă necesariu s'o mai repetu; fiind-că Dumneloru au confundatu de multe ori pozițiunea de acționari cu pozițiunea de creditori.

D-nu *N. Blaremborg*. Suntemu mandauți.

D-nu *B. Boerescu*. Aveți răbdare.

Așa daru, domnii reclamanți suntu acționari; și prin acesta suntu, în același timp, societari d'impreună cu noi; adică Dumneloru suntu nisce persóne, cari, ca și noi, au depusu capitalurile spre a forma această persónă juridică, numită *Societatea Financiară*.

Daru noi, cine mai suntemu? Noi, pe lângă calitatea de acționari și societari, mai suntem și Consiliu de Administrație; prin urmare reprezentanți ai Dumneloru, prin mandatulu ce ne-au datu ca să administrăm interesele Societăței. Deci, noi suntemu mandataru și Dum-

néloru mandanți ; și în același timp, și unii și alții suntemu so-
ciefari.

Apoi, déca Dumnéloru suntu mandanți, cumu ne trage în judecată
pe noi? Ne trage în virtutea calității dumnéloru de mandanți, și ne
impută că n'amu esecutatu bine procura ce ne-au datu, ba că am ese-
cutat'o cu rea credință. Apoi déca Dumnéloru eseritizează contra nóstră
acțiunea *ex-mandati* — și numai această acțiune pôte s'o eseritizeze,
fiindu-că Dumnéloru nu suntu creditori, ci cosocietari — lucréză în
interesulu Societății, lucréză ca mandanți societari, și apără interesele
tuturoru acționariloru: căci cându Dumnéloru susținu că noi amu vă-
tămat interesele Societății, se înțelege că vorbesc în numele Societății.

Astu-felu fiindu calitatea Dumnéloru, pentru ce nu s'au conformat
cu art. 51 din Statute? căci interesele generale ale Societății, suntu
interesele tuturoru, și Dumnéloru represintă o parte din totu, adică
6000 actiuni din 24,000. Trebuia daru să se conforme acelui articolu
din Statute, de vreme ce Statutele forméză lege între toți noi, cari am
constituitu Societatea. Sciința, ca și jurisprudența, iau de basă totu-
d'a-una Statutele Societăței, afară de casurile neprevădute de Statute,
cându atunci se referescu la dreptulu comunu.

Așa daru, începându mai ânteu cu articolul 51 din Statute, vedem
că ellu dice următoarele :

«Contestațiunile, concernându interesele colective și *generali* ale
Societății, nu potu fi *indreptate* contra Comitetului séu unuia din
membrii séi, de câtu în numele masei acționariloru și în virtutea
unci deliberațiuni a adunarei generale.»

Va să dică, Domnilor, reclamantii nu s'au conformatu cu acest ar-
ticolu; și erau datori să se conforme cu dânsulu; căci Statutele suntu
obligatorii pentru toți societarii, și prin urmare și pentru Dumnéloru.
Acestu articolu spune imperios că acționarii nu potu trage în judecată
pe Consiliulu de Administrație, pentru unu interesu colectivu și gene-
ralu alu Societății, de câtu numai convocându Adunarea generală și
luându mandatulu de la dânsa. Dumnélor nu au făcut'o. Prin urmare
rugămu pe Tribunalu ca să ție comptu că reclamația Dumnéloru, ca
unii ce nu s'au conformatu cu articolulu 51 din Statute, și să le res-
pingă cererea, care, referindu-se la esecutarea mandatului nostru în
generalu, se referește la interesele generale ale Societății.

Aru rămânea numai casurile acelea în cari ar fi vorba de nise interese cu totul personale, individuale, ale unora din Domnii acționari; acele casuri adică în care ar fi fostu vre-o manoperă spre a se vătăma anume numai unii din acționari. Se înțelege că, dacă asemenea casuri aru exista, cererea nu aru mai proveni din mandatu, și aceia aru putea să o esercite fără formele articolului 51 din Statute.

Mai este încă o limită pe care trebuie s'o stabilim în raport cu cererea formulată contra noastră. Acastă limită constă în acęsta că toți acei cari n'au venitu să susțină cererea și să se judece contradictoriu cu noi, trebuie să li se respingă cererea, ca judecați în lipsă.

Acumu, în privința adversarilor cari sunt față, trebuie încă să se pună limită vătămarea, sprijinită cu probe, ce le-amu fi causatu prin faptulul nostru de reii administratori. Fiindu-că nu póte Dumneloru, într'unu modu vagu și generalu, numai prin simple afirmări și critice simple, să ne dică : «Ați administratu rău; n'ati făcutu ceea ce trebuia să faceți : deci sunteți responsabili.» Dumneloru trebuie să probeze că li s'a adus cutare vătămare; răspunderea noastră este numai pentru vătămarea materială ce am fi causatu societății prin faptulul nostru. Altfelu nici că se înțelege efectulu practic al acestei răspunderi,

Acum, presupuneți că s'a constatat că am fi causatu acționarilor unu prejudiciu; presupuneți că Consiliulu de Administrație, prin nedibăcia sa, a vătămatu interesele societății; cum au dumneloru acționarii să profite de a acea sumă a despăgubirei? Acea sumă, ce am plăti noi, are să se împartă între reclamanți? Daru cum asta? Domniloru, reclamanții esercită acțiunea exmandati, adică dumneloru apăară interesele generale ale tuturilor acționarilor, ale societății, în contra prejudiciilor ce le-am fi causatu noi. Dacă daru s'aru dovedi că am administratu rău, și că amu adusu pagube de milioane Societății, cine are să ia milióncle, séu sumele de desdaunare la cari am fi condamnați? Acesti domni reclamanți cari s'au sculat mai de dimineță? Niçi de cumu, domniloru; căci sumele cari s'aru dovedi perdate, prin réua conducere a administrației, fie intenționată sau nu, sunt sume cari derivă de la toți acționarii, cari aparțin capitalulu social; și prin urmare trebuiescu împărțite érași între toți societarii.

O dată tóte acest puncturi stabilite să începem a esamina mai de aproape sub punctul de vedere juridic, natura și întinderea răspunderi mem-

briloru consiliului de administrație dintr'o Societate anonimă; și după ce vom stabili bine această cestiune de dreptu, vom vedea ce concluziuni juridice se potu trage dintr'ênsa.

Domnilorū, ceea cê este pozitivu, este cã puterile Consiliului de Administrație se tragū din dispozițiunile statuteloru, și se mărginesc în limitele lorū. Acolo unde Statutele voru avea lipse, trebuie să ne referim la regulile generale ale mandatului.

Tocmai așa ne șic *Pardeus* în tractatulu sêu despre dreptulucomercialu (vol. 4 pag. 144); «Cându Statutele nu fixeză întinderea puteriloru directoriloru sêu celoru puși în capulu unei Societăți anonime, trebuie să ne referim la regulile dreptulu comunu alu mandatului.»

Bravard Verrières, în tractatulu sêu asupra Societăților, anotatu de domnul *Demangeat*, p. 207, susține acelleași principii când dice : «Administratorii Societățiloru anonime n'au alte puteri de câtu acellea ale mandatariloru ordinarī : puterile lorū voru fi deci determinate prin actulu care-i numesce.» CREDU DARU CĂ NU ESTE DIVERGINȚĂ ÎNTRE NOI ȘI PARTEA ADVERSĂ ÎN ACESTU PRIVINȚĂ.

Celu mai simplu lucru daru este ca să vedemu ce puteri aveau administratorii și prin urmare ce responderi. Aceste puteri suntu specificate, în modulū celu mai întinsu și absolutu, în art. 27 din Statute. Acestu articolu acordă Consiliului de Administrație tôte puterile de a face ori-ce lucrări de bancă, de a întreprinde ori-ce operațiuni de lucrări publice, de cumpărări de mobile și imobile, etc.

Și elu nu răspunde, după art. 29, de câtu de executarea mandatulu sêu.

Să nu uitămu însă că era și unu art. 28, care mai adăoga următoarele : «Consiliulu pôte delega *tôtu sau parte* din puterile sale, unuia din membrii sêi, sau *directorulu Societăței*».

Acesta este unu punctū importantu a se sci chiarū de acumu; căci se lęgă multu cu respunderea consiliariloru.

Să constatămu daru cã consiliulu care are puterile cele mai întinse, le pôte ceda directorulu sêu. Care este respunderea sa ? Respingerea sa este aceea, cã a unui mandataru, pentru îndeplinirea mandatulu sêu. Unu mandataru respunde mai înteu de greșala sa. Ce va să dică greșală ? Greșala unui mandataru este atunci cându elu nu se comportă, în afacerile mandantulu, cum s'ari comporta unu bitnu părinte

de familie. — Étä ce ȃice *Marcadé* în acéstă privință : (Petits contrats, v. 1, p. 500) : «Mandatarulu se ȃice că a greșitu cându nu a «făcutu aceea ce, în circumstanțele în care s'a aflatu elu, aru fi făcutu «unu omu îngrijitoru și diligentu, adică unu bun părinte de familiă.»

Va să ȃică trebue să căutămu și să vedemu dacă acești administrațori s'au purtatu, în afacerile Societăți, așa cum s'aru fi purtatu pentru afacerile sale unu omu luminatu, unu bunu părinte de familie; iar nu unu geniu, nu unu omu estraordinaru; daru éráși nici unu stupidu, nici unu nepăsătoru; ci unu omu de miȃlocu, repetăm, unu bunu părinte de familie. Acésta este norma după care se măsórá greșala unui mandataru. Daru reclamanții au ȃisu : «acești mandataru suntu plătiți.» Da, le răspundemu; însă nu credeți că este o natură de răspundere diferită între mandatarii plătiți și mandatarii neplătiți; diferența este numai că răspunerea mandatarului plătitu se măsórá mai rigurosu de cătu aceea a mandatarului grătitu; natura însă a răspunderii este una și aceeași.

De aceea ne și ȃice *Marcadé*, totu în locul citatu : «Diferința între mandatulu grătit și plătitu constă nu în diligență însăși, ci în întinderea, în măsura responsabilității.»

Iaru *Dallotz*, vorbindu de răspunderea administratoriloru într'o societate anonimă, ȃice în repertoriulu său de jurisprudență, la vol. 40 pag. 708 : «Administratorii nu suntu răspunȃtori de cătu de esecutarea mandatulu loru....

«Administratorii, cari nu esecută, séu care trecu peste mandatulu loru, suntu personal responsabili, séu către societate, séu către cei de alu treilea, de *prejudiciulu* causat unuia séu altora.»

Observați cumu *Dallotz* stabilește că răspunderea se aplică numai în ceea-ce privesce prejudiciulu, paguba causată.

Așa dar, vedeți că sciința ca și jurisprudența stabilesc că mandatarulu răspunde de greșala sa adică, cându s'a purtat în afacerile societăței alt felu de cătu s'ar fi purtatu în afacerile sale propriu, și atunci chiaru elu răspunde numai în casu cându cu acéstă greșală aru fi adusu o pagubă.

Apoi, mandatarulu mai răspunde neapărat de dol, de fraudă, de acele manopere intenționate, cu cari s'a adusu o vătămăre Societăței. Cu a-

tătu mai multu respunde de *quasi-deliect*; căci acésta este o mai mult de cătu o greşală, de şi nu a fostu o intenţiune de a vătămă pe altul.

Insă observ că adversarii noştri au repetatu de mai multe ori că noi amu fi comis un *quasi-deliect*. Dar ce nevoie aveau a mai vorbi de *quasi-deliect*, cându, după domnia-loru, amu comis numai deliecte, când domnia-loru ne au totu imputat că am făcutu fraude, am mân-catu banii ómeniloru : acésta este un deliectu, este mai multu de cătu unu *quasi-deliect*, în care nu esista intenţiunea culpabilă.

D. Blaramberg, în pledoiria sa scrisă, dice mai ântéiu la pag. 3, că suntemu culpabili: «de neglijenţă şi rea credinţă în îndeplinirea mandatului.»—Deci, ar fi mai o crimă, de competenţa altoru tribunale.

Apoi la pag. 39 mai adaogă : «In sfîrşitu pentru că mai tóte gri-furile ce articulănu contra fostului Consiliu de Administraţiune con-stitue nu numai atâtea *quasi-deliecte* daru şi atâtea acte de o *invede-rată rea credinţă*».

Şi mai evidentu daru resultă din acésta că aceea ce adversarii ne impută nouă suntu numai deliecte, chiaru de natură penali. Atunci ne întrebămu éráşi ce nevoe mai era să vorbească de *quasi-deliecte* ?

Nevoia era că, înţelegându că reaua credinţă nu o s'o pótă dovedi, servindu-se numai de cuvântulu *quasi-deliectu*, aru putea să invóce solidaritatea nóstră către domnia-loru !

Să continuămu însă cu esaminarea respunderi nóstre. Consiliulu respunde de greşalele sale, respunde de doliu, de fraudă şi de *quasi-deliecte*. Prea bine. Au mai uitatu însă adversarii nostri, că mai este cine-va care are acéstă respundere ! Au uitat art. 28 din statute, care dice că consiliulu póte delega parte sau tóte puterile sale Directorulu Societăţei ! Apoi de vreme ce Consiliulu a făcutu asemenea delega-ţiune directorului, se nasce întrebarea daca acestu director are şi elu vre-o respundere. Negreşitu Domniloru, că acestu directoru are şi elu o respundere.

Mai ântéiu, avea ori nu dreptu consiliulu a nămi un directoru. A-vea, ne respundu statutele.

Ia să vedemu atunci cumu stau raporturile de respundere între elu şi consiliulu care avea dreptulu a 'i delega parte din puterile séle.

Marcadé, în opera sa (*les petits contrats*, v. 1. pag. 526) ne spu-ne : Cându substituirea (unui mandataru nouu în locul celui vechiu)

este autorisată, fără a se arăta a nume și persoană, mandatarulu răspunde de alegerea ce a făcutu, *daru nu răspunde de câtu de acésta alegere....*

«Legea nu cere ca el să alégă o persoană *de notorietate* cunoscută capabilă și solvabilă.»

În cađulu nostru Consiliulu era autorisatu a 'și substitui unu altu mandataru sieși, care să exercite parte séu totulu din atribuțiunile sale. Elu nu răspunde de câtu de alegerea sa. Cumu trebuia să fiă astă alegere? Nu era ținutu să alégă o persoană *notoriu* capabilă și solvabilă, daru iarăși nici *notoriu* incapabilă și ne solvabilă.

Cum a fostu directorulu alesu de Consiliulu de Administrațiune al financiesei? Domnu Tapponnier era o persoană *notoriu* capabilă în materie financiesă. adică alegerea Consiliului nu se pôte nici critica, ea era bună și conformă cu legea și cu doctrina. Totu în același sens se exprimă și art. 1542 din codul civil, care spune că mandatarulu răspunde de celu ce a substituitu sieși, cându acesta era de obște cunoscutu de necapabilu.

Prin urmare pre câtu art. 28 din statute, dă dreptu Consiliului de a substitui pe unu altulu, și nu arată pe cine a nume să aleagă, elu este răspundătoru numai de alegerea care a făcut'o. Bună era alegerea? Da; acésta nu se pôte contesta, Atunci consiliulu rămâne răspundătoru numai pentru faptele sale proprii; iar pentru faptele directorului, răspunderea privesce numai pe aceșta.—Deci, onor. Tribunal trebuie să deosibească, care suntu faptele directorului, și care suntu acelea ale Consiliului, și răspunderea s'o așede după faptele care se referescu la fie-care. Se înțelege că, dacă va fi vorba de rea credință, și dacă se va dovedi că noi amu fostu complici cu directorulu, atunci vom răspunde împreună.

Astu-felu stabilită natură și limitele răspunderei, mai rămâne de examinat unu punctu : Sntemu séu nu solidari responsabili ?

Acésta cestiune trebuie s'o examinăm cu atâtu mai multu că partea adversă trece prea repede asupra ei. D. Blaramberg se mărginesce în pledarea sa tipărită, la pag. 38, a cita numai arț. 1003 din cod. civile, care ăice că : «cându delictulu séu quasi-delictulu este *imputabile* mai multoru persóne, aceste persóne suntu ținute solidaru pentru despăgubire»; și apoi domnu Blaramberg numai ăice nimic.

Să lămurim daru noi acéastă chestiune.

Reclamanții credu că potu să facă pe fie-care din noi respunđătoru pentru faptele celoru-l-alți, ba chiaru și ale directorului. Înțelegemu acumu pentru ce domnia-loru au chematu în judecată numai 8 case din 12 ale fonduriloru ; înțelegemu cumu au esclusu cu generositate pe unii din Consiliari din acestu procesu. Domnia-loru au cređutu că este destulu a cita art. 1003 și cuvântulu de *quasi-delict*, pentru ca unulu din noi să respunđă pentru toți.

Apoi să 'mi permiteți, repetu, să lămurim și noi, acéastă chestiune. Domnia-vóstră ați recunoscutu că sunteți mandanți și noi mandatari. E vorba de respunderea nóstră. Atunci fiți buni a nu uita, mai ântéiu, art. 1543 din codulu civilu care sună astu-felu : «Cându printr'unu actu s'au constituitu mai mulți mandatari séu procuratori, *nu există solidaritate între dênși*, afară numai cându a nume s'a stipulat.»

Prin urmare Domniloru, la noi , în contra de ceea-ce se urma la Romani, nu este solidaritate, de dreptu între mandatari.

Ca și în dreptulu comunu , administratorii unei Societăți anonime, care suntu mandatarii, nu suntu responsabili solidari, de câtu cându acésta anume s'a stipulat.

Dar adversarii invócă art. 1003. Prea bine; noi nu 'l negăm. Inșă să observe că acestu articolu vorbesce de delictu și quasi-delictu *imputabile* mai multoru persóne. Trebuie daru mai ântéiu, să se dovedescă că noi amu comis unu quasi-delictu. Trebuie apoi să se probeđe că noi toți amu participatu la acestu quasi-delictu, numai atunci ne póte fi imputabilu, și atrage solidară respundere. Așa dar și noi admitem solidaritatea de respundere; cându reclamanții vor dovedi că s'au comis fapte în acéastă adminstrație care se constitue delictu sau quasi-delictu, și cându se va mai proba care suntu anume persónele care au participatu la acele delictu san quasi-delictu.

Așa daru în principiū, noi suntemu responsabili de esecutarea mandatalui nostru; înșă acéastă respundere nu este solidară între noi; ci fie-care din noi este responsabilu numai pentru partea sa alicată, adică pentru a 12 parte; de vreme ce respunderea nóstră este ca a unui mandataru, și de vreme ce actulu socialu, statutele nu modifică acéastă respundere, trebuie cându este vorba de solidaritate, să ne referim la

dreptulu comunu care nu admite de câtu cându le va fi fostu stipulată. Însă astă stipulațiune neesistându, fie-care dia noi respundu repetămu pe capu, adică fie-care pentru a 12 parte. Daca însă va esista unu delictu sau quasi-delictu, la care vom fi participatu toți împreună sau parte din noi atunci aceia cari au participatu, voru fi se înțelege, solidaru respundători de faptulu loru.

Vedeți dar, Domniloru, că era necesariu ca să esaminămu și acéstă chestiune ; fiindu-că trebue să procedămu regulatu în astă causă, în care este vorba de reputațiunea atătoru casse de bancă însemnate din țera noastră.

O dată aceste puncte stabilite, să venimu la consecuințele juridice ale fapteloru ce s'au invocatu contra noastră. Mă voiu sili a fi scurtu; voiu menționa numai de acelea care potu da locu la discuțiuni de dreptu O dată pe acestu tărâmu, să'mi permiteți a vă face unu tablou sinopticu faptele pe cari adversarii le pune în sarcina consiliului. Dumnealoru s'au mulțumitu mai multu a enunța niște fapte cari potu produce effectu prin broșuri, dar cari înaintea justiției nu însemneză mai nimicu; potu fi frumosu cu spiritu enunciate, potu constitui critici literarii dar, afară că mai totu-d'aura suntu inexacte, nu potu avea effectele juridice ale respunderi mandatariului : nu potu constitui nici dol, nici fraudă, nici greșelă.

Ați văduțu, Domniloru, că adversarii ne impută mereu rea credință, declară că amu comisu fraude. Însă din ce fapte deducu Dumneloru acéstă rea credință ? Să esaminămu.

Deducu acéstă rea credință, mai întéiu din faptulu că n'amu fi ținutu registrele societății dupe regulă, adică că nu le am vizatu de pre la finele anului. Din faptulu, afirmatu numai de Dumneloru, că consiliulu aru fi făcutu creditu la persóne care nu meritau; și cându spun că aceste persóne nu merita acelu creditu ? Acum, după ce unele dintr'ensele au devenitu insolvable ; uită însă că acelle persóne au pututu avea mai nainte, o bună pozițiune individuală, și au pututu atunci oferi garanții reale ! Mai ne spunu că reaua noastră credință resultă din faptulu că s'au cumpăratu acțiunile societăției cu prime, fără să spue că, prin revinderea loru, Societatea a pututu trage unu beneficium. Au mai adăogatu că aru fi imobilisatu parte din Capitalu prin cumpărări de valori străine, cari produceau unu venitu mai micu

de cum dau banii la noi, fără să-și aducă aminte că speculația se făcea aci pe diferența capitalului, iar nu pe venitu, și că aceste valori se cumpărau spre a se revinde, și a beneficia de diferența costului lor ! Așia dar, și ca critice financiare, toate aceste fapte sunt neîntemeiate.

Ați vădutu apoi, că adversarii au citat mai multe nume proprii, și au făcutu biografiile Domnilor Jean-Marie, Gr. Eliad, și alții spre a afla apoi fapte de cari să ne acase pe noi.

Vi s'a răspunsu însă că chestiunea Jean-Marie se reduce la o reglementare de socoteli între Dumnealui și Finanziara, și că este chiar procesu deschisu pentru acesta. — Vi s'a spusu că cu Gr. Eliad totu ce a făcutu Finanziara a fostu ca să-i ia o garanție mai multu pentru aceea ce datora Societății.

Ce dar critică serioasă s'aru putea face asupra acestoru fapte ?

S'au încercatu adversarii a ne acusa pentru că, la fondarea Societății, amu fi luatou noi bani de la Societate pentru acțiunile ce depusesemu ca fondatori. Vi s'a esplicatu că acesta a fostu chiar pentru avantajulu Societății, a lică că, pentru vre-o 40 zile, pînă să se înfrințe localulu, să i se plătescă 8 % dobândă pentru acestu capitalu alu acțiuniloru, care nu putea încă circula pe câtu timpu biurourile nu erau încă organizate.

Au mai pretinsu că amu falsificatu adunările generale; și, pentru ca să probeze acesta, s'au mărginitu a vă spune că pré au fostu mulți Halfoni, Eliasi și Ghermani, cari au luatou parte la aceste adunări; și în virtutea acestei critici lenevole, propunu a se anula în faptu toate lucrările adunărilor generale în timpu de 5 ani ! Mai mergu încă pînă a spune că amu fi falsificatu și bilanțele ! și cum probéză acesta ? Criticându numai chipulu nostru de a presinta compturile și bilanțurile și spunându D-loru că au moda D-loru de bilanțuri, și că ceea ce este de modă la D-loru, p tu fi și pe la bănci !

Aceste fapte, espuse ast-felu în blocu, le au cređutu sdversarii nostri că suntu de natură a atrage după dênsele presunpțiunea relei cređințe în toate actele făcute de Consiliulu de Administrație într'unu modu legalu; anularea tuturoru decisiuniloru luate de adunările generale; și, prin urmare, răspunderea indefinită și solidară a Consiliulu de Administrație, de la care se cere ca să plătescă întrégă valórea nominală a acțiuniloru Dumnealor; căci, din cauzele acestea Societa-

tea a perdutu, alt-felu nu-și aru fi perdutu capitalulu. Apoi, Domniloru, daca aru fi ca să se exercite ast-felu răspunderea Consiliarilor într'o Societate anonimă, apoi vë încredințezu, că nu s'ar mai găsi un omu în lumea acésta care aru mai dori să ia parte la administrarea ver-unei Societăți în țara noastră.

Să esaminămu acumu mai de aprópe, sub punctulu de vedere alu dreptului, din faptele cari ni se impută. Reclamantii declară că Consiliulu este culpabilu :

«I. De neglijență și rea eredință în îndeplinirea mandatului loru salariatu;

II. De mai multe violațiuni ale statutelorlu.

III. De mai multe manopere frauduloșe; și

IV. De falsificarea adunătoru generale și a bilanțuriloru societăței.»

Cându citește cine-va aceste capete de acușațiune, se ascéptă, lăsându la o parte stilulu pomposu și pateticu, a vedea faptele cari să justifice asemenea acușațiuni, peste cari, dău, nu sciu de a mai rămasu ceva pentru a trimete pe Consiliari și la spîndurătore!

Iusiuni însă! deșiartă acceptare! Frasele și declamațiunile continuă... Iar probe! nici una! Chiar adversarii ne mărturisescu acésta. Dumnealoru, simțindu-se că nu au probe, și că nu voru putea dovedi nimicu, cum cere legea, își pregătescu tărîmulu de mai nainte, spre a fi scutiți de acésta sarcină neplăcută.

Iată ce dîce Domnulu Blaremburg, la pagina 38: «Credemu că proba noastră este completă; căci nu credemu că ni s'aru putea cere, spre a justifica acțiunea noastră, să urmărimu dî cu dî, oră cu oră, tóte abuserile, tóte iregularitățile care au pregătitu și au adusu ruina societăței într'unu intervalu de patru ani. Este destulu, credemu, *perspectiva* ce amu deschisu justiției asupra unei părți însemnate din dului abuseri, pentru ca dînsa să fiă pe deplinu edificată asupra moaceste puținu consciințiosu cu care au fostu *gerate* afacerile Societăței asupra *relei credințe* ce a presidat la cele mai multe, *daca nu la tóte* operațiunile administratorilor.»

Și apoi adaogă adversarii nostri, fără a se gena, totu la pag. 38 a apărării loru: ȳ

«În acésta materie, mai puținu de câtu în ori-care alta, se potu

cere *probe directe*... « Putemu invoca *presumpțiunile* art. 1170, 1199 și 1203 din Cod. Civilu.»

Va să ȋică adversarii nostri că nici că mai au nevoie a ne numera ȋi cu ȋi, spre a stabili și proba reua noastră credință; e destulu că deschise tribunalulu *perspectiva*; tribunalulu să se uite acumu singuru, și să mai vadă ce nu le-au arătatu Dumnealoru, spre a ne condamna la câte-va milióne. Ce le mai trebuie Dumnealoru *probe directe*! Dumnealoru nu putea avea așa probe! Și pentru ce nu puteau avea probe?

Pentru că totu Dumnealoru ne declară de rea credință; și ca unii ce suntemu de rea credință. amu făcutu negreșitu să dispară probele. Da, Domniloru, cu acestu nouu sistemu credu adversarii nostri că potu lua miliónele ómeniloru prin judecată, că potu dărîma onórea și creditulu loru! În ce timpî am trăi, cându s'aru face una ca acésta?

Ne putemu servi cu *presumpțiuni*, ne ȋicu adversarii. Cum? Prin *presumpțiuni* voiți să dovediti că s'au faisificatu adunările generali și bilanșurile Societăței? Prin *presumpțiuni* voiți să dovediti că noi amu făcutu manopere frauduloșe, și că amu speculatu asupra bunei credințe a publiculu? Și acestea tóte, în folosulu cui le-amu fi făcutu? În folosulu nostru neapăratu; ap i cumu aru fi fostu în folosulu nostru, fiindu-ca perȋlându Societatea, p'rdeamu noi însine, cari eramu și suntemu din cei mai mari acționari, cari suntem și creditori ai societăței? Ce felu de *presumpțiune* aru fi daru acésta.

Apoi, fiindu că dați cuvântulu *presumpțiune* unu înțelesu juridicu iar nu de salóne, de ce *presumpțiuni* vorbiți dér? De *presumpțiuni* legali, pe cari legea le-a stabilitu în favórea unei persóne, și cari nu se potu combatu prin probă contrarie? Negreșitu că nu. Vorbiți dér de *presumpțiuni* juridice, de acele conclusiuni ce póte trage judele de la unu faptu cunoscutu la unu fapt necunoscutu. Dar mai întéiu fap ele cunosc ite, arătate de dumnealoru, ele însile suntu a se dovedi, căci mai tóte sunt neveridice, séu eronate. Apoi, să nu uitați că legea nu dă acestu dreptu judecătorulu în mod nemărgînit; nu a permisu legea, ca, fără probe, ci numai pe *presumpțiuni* să pretindă milión, și să ruineze pe ómeni!

Art. 1203 Cod. civil, pe care l'au citatu înșiși adversarii, spune lámuritu că *presumpțiunile* judiciare se admitu numai acolo unde se admite și proba prin martori.

Cându daru, valórea cauzei este mai mare de cât 150 lei, cându eu pretind din actulu făcutu de Primaru, contra mea, că mi s'a adusu uă pagubă mai mare de câtu 150 lei, eu trebuie să dovedescu prin probe directe actulu făcutu și prejudiciulu cauzatu.

Și nu potu pretinde adversarii că aci aru fi vorbe de un act făcutu prin fraudă, dolu sau violență, esceptatu de art. 1203; căci Dumnélor nu atacă actulu societăței, adică statutele, ca cumu s'aru fi făcutu cu fraudă, dol ori violență. Dumnéloru atacă actele. purtarea noastră ca administratori ; și trebuie ca prin probe directe, să dovedea scă că actele, că purtarea noastră a fostu așa cumu să atragă răspunderea noastră de mandatari.

Constatându daru că însăși adversarii noștrii mărturisescu că nu au probe, și că astu-felu cererea Dumnélor trebuie respinsă ca neprobată, să mergemu înainte, și să discutăm faptul din care aru resulta, din partea noastră, neglijența și rea credința care aru fi fos u de natură se aducă unu prejudițiu materialu acționariloru, și ast-felu să atragă răspunderea noastră.

Mai ântéiu, s'a ȃisus că registrele n'au fostu visate de Tribunalu. La aceasta li s'au rēpunsu că registrele au fost legalisate în toți anii, afară de 2 ani d'ântéiu.

Acestu faptu că numai în cei d'ântéiu doi ani ai esistenței societăți, nu s'a menționatu de reclamanți : dovadă câtu suntu Dumnélor de veridici. Ei bine, da, pe doi ani registrele nu s'au vizatu de tribunalu la finele anului. Ce voru adversarii să deducă de aci ? Voru să deducă că amu administratu reu, -- chiaru daca noi amu fi ținutu registrele, iar nu directorulu ? Voru să deducă că amu fostu de rea credință ? Că din cauza acésta s'a perdutu capitalulu socialu ?

Daru nimicu din tóte acestea nu póte fi, Domniloru. Sancțiunea ne-regulatei ținere a registreloru, este prescrisă în articolulu 11 și 12, ca și în articolulu 325 din Codulu comercialu : ea constă în neadmiterea registreloru de a face probă în justițiă în favórea comerciantulu; ea constă și într'o penalitate ce póte priimi comerciantulu în cađu de falimentu.

De unde au mai scosu adversarii noștrii și alte sancțiuni ? De unde au scosu Dumnéloru că din neținerea registreloru în regulă s'aru putea trage conclusiuni probatorii despre uă neglijență culpabilă, rea credință și răspundere a administratoriloru ?

Ați auditu, Domniloru cumu ne au imputatu Dumneloru și ce li s'a respunsu în privința mai multoru persóne cărora s'a acordatu credite în trecut. Mai adaogu că scompturile și împrumuturile se facu pretutindenea numai de Directoru. La nici uă societate anonimă de bancă, asemenea operațiuni nu se facu de membrii consiliului de administrație cându nu suntu și directori. Daru, afară de acésta potu Domnii Acționari, cari facu acumu acéstă critică tartivă, să ne arate unu cazu măcaru, în care la epoca cându s'a datu banii, persóna era recunoscută de insolubilă. Apoi, acumu critică Dumneloru faptulu, după ce unele din acele persóne au devenitu insolvabile? Comodă critică!

În momentulu cându au contractatu împrumutulu, tóte persónele, cari s'au împrumutatu de la Societate, erau solvabile. Daca în acele momente aru fi venitu din Domnii acționari, și aru fi observatu Consiliului de Administrație, séu mai bine directorelui, că cutare persónă, care voesce să se împrumute, este nesolvabile, totu a'și mai fi înțeleసు lucrulu, și valórea sfatului. Dar a veni Dumnealoru astădi, a se face viteji dupe bătălie, și a ne spune : «fiindu-că cutare a făcut faliment, fiindu-că cutare a fugitu, Consiliulu este vinovatu, și trebuie să plă-téscă», mărturisescu că acesta este nu numai o procedare arbitrară, dar și copilărescă!

Înțelegu éráși ca Dumnealoru să probeđe că unii din noi séu toți, amu fi făcutu manopere frauduloșe și că cu precugetare, nu scim pentru alu cui folosu, amu fi datu bani la nisce persóne nesolvabile. Dar pre câtu nici așa faptu nu se probéză, înțelegeți, Domniloru, că alegațiunea acésta a Dumnealoru nu póte avea nici-unu efectu juridicu.

Ni s'a imputatu asemenea că de ce noi amu priimitu în depositu, amu scomptatu chiaru, însăși acțiunile Societății.

Însă, Domniloru, o asemenea operațiune nu era de locu oprită prin Statute. Acésta se face mai de către tóte Societățile; și dovadă că se face așa, este că acumu vr'o doui anni, în Francia, a trebuitu să intervie o lege, care să opréscă pe Societăți a priimi în depositu ca gagiu și a'și scompta acțiunile lor. Dar la noi Domniloru, nici legea nici ștatele nu oprescu acéstă operațiune; în toți anii s'a probatu de adunările generale ale acționarilor, cum tocmai acum ați veni și ni l'ați imputa, fără măcaru să probați ce prejudiții s'a adusu cu acésta Societății.

Dar nu puteați a ne critica nici atunci, cum nu puteți nici acum; căci, repetu, faptul nu era opritu de statute.

Și să nu uităm că Statutele dedea consiliului cele mai întinse puteri. Societatea putea face totu felulu de operațiuni, chiaru de lucrări publice. Daca eșea beneficii toți acționarii profitau de dênsele; daca au rezultatu perderi, este ôre justu ca numai consiliarii să le plătescă? Vi s'a spusu că Societatea a concuratu a avea mai multe întreprinderi, precumu drumulu de feru Ploești-Predealu, monopolulu tutunuriloru, renta română, etc. : daca isbutea a le lua, toți acționarii era să aplaude atunci; însă aru fi rezultatu enorme pagube pentru Societate; dreptu aru fi fostu să se fi inculpatu astăzi numai Consiliul de Administrațiune?

Ni s'a imputatu că amu făcutu rău de amu cumpăratu efecte, valori străine, care produceau unu venitu mai micu de câtu valorile române. Acésta însă este o critică care probéză din partea celoru ce o facu că nu cunoscu mecanismulu speculațiuniloru financiare. Societatea nu avea să se nite la dobânda care producea acele efecte, ci la valoarea cu căre se cumpărau ele; căci asupra acestei valori se face speculațiunea; Societatea le cumpăra pentru a le vinde și a profita de diferență între prețulu cumpărării și al revinderei. Da s'a întâmplat să nu resulte profitu din astă operațiune, acésta nu dă dreptu acționariloru ca să cheme la respundere p^r Consiliulu de Administrație pentru ce nu s'a câștigatu. Cu un așa sistemu, aru mai fi posibile Societățile, în țerră la noi? V'a spus foarte bine Domnu Triandafil : a fostu unu norocu pentru Societate că n'a luat antreprisa tutunuriloru, după cum stăruiau acționarii, séu aceea a drumulu pe feru Ploești-Predealu, séu aceea a rentei, căci daca le lua, era de multu absorbitu totu capitalulu Societăței, din cauza perderiloru ce ele au produsu.

Ce dreptate ar fi fost ca să se impute apoi consiliului aceste perderi?

Niște asemenea imputări potu face objectulu unor conversatiuni de salon, dar nici odată alu unor debateri juridice, cari să pótă provoca respunderea cui-va înaintea tribunaleloru.

A! Dar vine faptul că s'a admisu a se priimi polițe cu o singură iscălitură în locu de două.

Da, acésta este adevăratu, de și suma pentru care se priimea așa

polițe era limitată numai la 200,000 fr. Eată o răspundere, pe care membri Consiliului de Administrație au luat'o asupra lor. Ați auditu însă explicările cari probéză buna credință a consiliului cându a luat asupra'și această răspundere. Statutele ceru în adevăru două subscrieri și consiliulu a luat asupra'și de a priimi polițe, și cu o subscriere, însă numai pînă la o sumă limitată. Ce pagubă a rezultat din acésta pentru acționari? Căci răspunderea noastră merge pînă la marginea prejudiciului ce s'a causatu Societăței prin acésta recere peste statute.

Paguba, vi s'a spusu, este de vre-o 27.000 fr.; toți cei-l-alți au plătitu așa potițe. Prin urmare numai acésta sumă are să se întorcă Societății.

Și cui are să profite ea? Numai Domniloru reclamanți? Negreșitu că nu; fiindu-că Dumnealoru au reclamatu ca mandanți, au apăratu interesele tuturilor acționarilor; prin urmare acésta sumă cată să se distribue, proporționalu, între toți acționarii Societăței. Reclamațiunea nu se pôte intenta de cătu de aceia care nu au ratificatu bilanțele și compturile Societății; și fiindu-că pînă la 1874, au fostu unanimi toți acționarii la aceste compturi; aru rēn.âne ca numai acestu faptu, care este contrariu statutelor, să se pótă ațaca de minoritate, de aceia cari, după 1874, nu au aprobat bilanțele. O dată însă ce aceștia au atacatu faptul, suma prejudiciului se împarte, repetămu, între toți acționarii, pentru că ea represintă o daună care s'a causatu Societăței întregi, iar nu numai reclamanților în parte.

Acumu altu faptu. Ați văđutu ce s'a respuns la imputarea ce s'au făcutu titlului la purtătoru pentru tantiēma fondatorilor Societăței. Vi s'a arētat că modificarea acésta la statute s'a făcutu prin Adunarea Generală, și prin decret Domnesc; ba că, ceea ce este mai mult, că nici s'a pusu în aplicare acésta modificare regulatu făcută statutelor.

Ni s'a mai imputatu nouē, că adunarea generală de la 1872, s'a ținutu înainte de termenu și că s'au plătitu acționarilor dividende cu anticipație.

Este adevēratu, Domniloru, că Adunarea Generală cea ântēiu s'a ținutu la Fevruarie în locu de Aprilie, pentru că noi eramu cea d'ântēiu Societate anonimă de creditu, și trebuia ca cătu mai curēndu să se adune acționarii spre a vedea cumu le stau lucrurile. Dar ce vėtămare s'a adusu acționarilor prin acésta convocare prematură? Nici

una. Dar acționarii de acum nu sunteți tot acționarii din Fevruariu 1873, și atunci nu ați făcut nici-o observare asupra acestei chemări premature. Din contra, a'ți fostu încântați, și, în unanimitate, ne ați votat mulțămire. Și acum totu Dumnea-vóstră ați veni, și ne ați imputa acea convocare, care v'a folositu, iar nu v'a vătămatu.

Asemenea cum ați imputa Consiliului că vi s'au împărțit dividendele cu câte-va zile înainte, prin anticipație, faptu pe care l'ați aprobatu, de care ați profi atu, și pentru care ne ați mulțumitu. Ași înțelege să se plângă de acésta creditorii Societății; dar nu înțelegu ca Dumnea-vóstră chiar, care ați priimitu dividendele, să vă plângeți și să ne diceți : «amu luatu bani, dar ne plângemu că ni ați datu prea de vreme!» Daca și acestu plânsu va fi sinceru, elu nu póte să figureze de câtu în episoadele tragice ale acestei societăți !

Ne mai imputați încă ceva care vi se pare fórte gravu și siguru. Acésta este că noi amu fi sciutu că capitaluiu *este perdutu* pe jumătate, că nu vi l'amu areta'u, și că, cu acésta amu continuatu societatea *pe comptulu și risiculu* nostru, și că ast-felu respundemu de celu puțin jumătate capitalulu socialu.

Acestea le dicitu a nume adversarii noștri în apărarea Dumnéloru la pagina 23. Și cum probédă Dumnéloru acestu faptu că noi cunosceamu perderea jumătății capitalulu încă de la 1876 ?

Credu a-lu proba în modulu următoru :

«Daca Domniloru (noi defendorii) arătau cu sinceritate situațiunea cellu puțin la adunarea din aprilie 1876, și aru fi mărturisitu de atunci că nu mai potu continua operațiunile, societatea *se disolva de atunci* și era să se procedă la liquidarea ei.»

În alte cuvinte, Domnii reclamanți se arată generoși cu noi și ne face respundători celu puțin pentru 3 milioane, și acésta fără să mai aibă trebuință de alte probe, numai pentru cuvântulu că *sciindu* la 1876 că jumătate capitalulu este perdutu, nu-i amu îndemnatu și pe Dumnéloru să disolve societatea.

Déru cumu dovedescu Dumnéloru că noi, la aprilie 1876, *sciamu perderea* de jumătate capitalulu, și nu o amu arătatu? Nu o dovedescu; c'ci Dumnéloru au declaratú că nu au nevoie de dovești, și se servescu de presumpțiuni, basate și ele pe raportulu nostru de la acea epocă

Să vedem și noi ce zice acelu raportu; ba să vedem ce dîcu alte raporturi anterioare lui. Veți vedea din aceste raporturi că consiliulu a răta tot-d'auna adevărulu acționariloru, și le comunica chiaru și temerile loru asupra situațiunei lucruriloru.

Așia, încă, la adunarea ținută în aprilie 1874, pentru aprobarea compturiloru pe 1873, vedem că consiliulu spune în raportulu său, între altele : «Ar fi prea multu daca amu afirma că crisa nu a avutu nici o influință asupra operațiuniloru noastre. . . .»

«Cu tôte aceste circumstanțe *defavorabile* amu menținutu programulu ce v'amu espusu în raportulu trecutu. etc. . . .»

Prin urmare încă din anulu 1874, a începutu consiliulu a comunica acționariloru începutulu releloru efecte ce crisa comercială ezercită și asupra acestei june societăți române.

Cum daru sa ascunsu adevărulu ?

Prin raportulu din 1875, pentru bilanțulu din 1874, érași să contină ași expune binele și răulu cu o egală francheță. Eată ce citim într'insulu : «Anulu 1874 a fostu *fôrte puțin* favorabilu pentru obicinuitele noastre operațiuni financiare : nerenșita rezultateloru noastre, concurența făcută esportățiunei noastre de cereale, lipsa de hârtie ce a rezultatulu din acêsta, au adusu prejudiciulu operațiuniloru ordinarii, ect.»

Și mai la vale adaogă :

«Pe piață asemenea nu amu avutu câmpulu deschisu la operațiuni fructuöse, scomptulu a avutu în totu cursulu anului unu prețu puțin remuneratoriu pentru noi, depositele s'au împutinatu în modu considerabilu, ect.»

Așia daru, gena, perderile, căderea societăți n'au venitu de o dată, fără veste, spontaneu. De doui ani începuse a se simți; de doui ani simptomele loru se arătau prin raportutile Consiliului de Administrațiune.

Ele s'au continuatu și s'au agravatu. Eată cumu se exprimă consiliulu în raportulu său către adunarea din aprilie 1876 :

«Circumstanțele *defavorabile* ce vi le arătamu deja în *precedentulu nostru raportu* s'au măritu într'o proporțiune *ingrijitóre* pe timpululu celui diu urmă esercițiu; ele suntu legate de nisce cause prea generale ca să fi pututu noi să ne sustragemu de la dênsele, și suntu prea cunoscutu ca să vi le relatămu măcaru...

Și apoi, după ce arată starea perderilor și profitelor, adaugă această frază de care se agață adversarii noștri :

«Cu părere de rău trebuie să vă-o spunem, Domnilor, că o sumă camu de *unu milionu de franci o credem* multu *compromisă, etc.*»

Ei bine, unde au cititu adversarii că am ȃsisu noi în Aprilie, 1876, că s'a *perdutu* unu milionu ? Raportulu nu coprinde de câtu espunerea dificultăților ce începuse de doui ani trecuți ; și Consiliulu arată numai că *crede* unu milionu *compromisu*. Era o apreciere a sa; și să nu vă mirați că s'a pututu înșela; căci este foarte greu într'o Societate Financiară, de a se precisa cându unu capitalu este sau nu perdutu ; Consiliulu a pututu spera că ceea ce era *compromisu* se putea scăpa; d'uru d'eca prevederile s'ele nu s'au realizatu, acesta aru fi o crimă pentru elu ? D'eca unii debitori nu au plătitu, după cum spera Consiliul, d'eca valorile au continuatu să scădă, d'eca crisa a continuat a se mări, vina este a Consiliului, și dă dreptu acesta acționariloru a-lu apuca să le plătească elu pagubele ?

Și, în fine, d'eca Domnii acționari au fostu atunci de altă opiniune de câtu Consiliulu, d'eca ei credeau că capitalulu era perdutu iar nu numai *compromisu*, de ce nu au votatu chiar de atunci disolvarea Societăței ?

D'uru ni se mai objecta : ne-ați plătitu dobândă la Iulie, 1876, și ne-ați înșelatu; căci amu cređutu că suntu beneficii.

Forțe minunați suntu acționarii de astă-ȃi, ei-au uitatu pe acționarii de atunci care suntu totu Dumnéloru !

Apoi, Domnilor, disolvarea Societăței nu se putea pronunța de cât de Dumnea-vóstră, conformu Statuteloru ; și daca Dumnea-vóstră nu ați votatu atunci disolvarea, veniți de ne acusați astă-ȃi pe noi !

Dumnea-vóstră, la Aprilie 1876, ați aprobatu compturile și ne-ați datu descărcarea; unu singuru acționaru, D. Bobescu a propus atunci a se numi comisari pentru a se verifica compturile, și această chiaru propunere, Dumnea-vóstră ați respins'o; și totu Dumnea-vóstră ne învinovățiți astă-ȃi, pe noi, și vă plângeți că, de ce, ca pe nisce minori séu pupili, nu v'amu învățatu ce trebuia să vorbiți și ce trebuia să votați !

Vă plângeți, că de ce v'amu plătitu cuponulu de la Aprilie 1876 - Apoi Societatea nefiind disolvată de Dumnea-vóstră, și termenul plă-

ții cuponului fiindu înscrisu chiaru pe titlulu acțiuniloru Dumnea-vóstră, eramu obligați a vă plăti cuponulu de dobânđi.

Vi l'amu plătitu și atunci, cumu vi-lu plătisemu mai nainte, la e-pocele fixate prin titlurile ce aveți, și așa cumu totu-d'a-una aproba-serăți acéstă plată prin aprobarea compturiloru generale anuale, în cari erau trecute și plata cupónelor.

Consiliulu nu putea să nu plătească cuponulu; pentru că s'aru fi expusu să fie chemat în judecată totu de Dumnea-vóstră. Așa că decă nu plăteamu, aveamu procesu; decă le-amu plătitu, avem acum iarăși procesu.

Ni se spune însă că acésta 'i-a pututu face să creadă că esista beneficii. Acésta nu se póte; căci Dumnélor sciu că numai la finele anului socialu, la Aprilie viitoru, iaru nu la Iulie, se putea sci déca era séu nu beneficii în 1876.

La Iulie, Consiliulu era datoru să îndeplinescă datoria sa de a plăti dobânda acționariiloru. Și apoi, nici o dată aru putea tocmai Dumnéloru, cari au priimit dobânda, să reclame că rău li s'a datu. Acésta ar putea-o face celu multu creditorii Societății contra Dumnéloru. Cătu despre Dumnéloru aru trebui, în totu casulu, să o dea înapoi, și apoi să stea la vorbă cu noi. Iaru nu să ne facă nouă o crimă de ceea ce au profitatu Dumnéloru înșii, iaru nu să ne impute nouă că amu plătitu aceste cupóne. cari, repetămu, aveau termine fixe însemnate pe titlu, și a căroru plată Dumnéloru înșile au luat'o, și au folositu de dênsa. Ședința se suspendă pentru $\frac{1}{2}$ oră.

(*La redeschidere*).

D-nu *B. Boerescu*: Domniloru magistrați, continuându esamina-rea punctelor de faptu, invocate contra Consiliului de Administrație, puncte din cari se potu nasce cestiuni de dreptu. amu ajunsu la ceea ce reclamantii au numitu falsificarea adunăriloru generale. Acusarea aru fi gravă, când aru fi fundată, și consecințele juridice ce ar resulta dintr'ênsa aru fi asemenea fórte importante. Tóte însă peru, ca și ba-sele acușățiunei.

Ni se dice: «ați făcutu adunări generale, însă aceste adunări au fostu o ficțiune, nu au fostu serióse, pentru cuvântulu că au luat parte într'ênsele persóne, cari nu erau adevărați acționari, ci numai nisce acționari factici, nisce nume împrumutate spre a se înmulți numărulu.

aderenților.» Deci adunările generale, ȳicu Domniloru, au fostu falsificate. Daca alegațiunea acęsta aru fi fondatę, lucrulu aru fi fęrte gravu, ın sensulu acesta, cę legalitatea decisiuniloru adunęriloru aru ıncęta, și tęte efectele loru aru fi nule. Ar resulta, cu alte cuvinte, cę lucrările unei adunęri generale ale unei Societęți, dupę mai mulți ani, s'aru putea ataca ca ne legale, de mai mulți acțiunari, numai pe aserțiunea cę, acumu cęți-va ani, unii din acțiunarii cari au votatu aru fi fostu adevęrați proprietari pe titlurile ın virtutea cęroru au votatu.

Domniloru, dacę o asemenea jurisprudenęę s'aru adopta la noi, ınțelegeți fęrte usoru cę nici o societate n'ar mai fi posibilę, fie anonimę, fie ın comanditę. Aceia, cari au avutu interese regulate de cętre o adunare generalę, aru fi espuși ca mai tęrziu cęți-va acțiunari sę atace și sę anuleze efe tele otęrıriloru acelei adunęri. Cumu amu merge atunci ? Cine aru mai fi siguru cęndu aru tracta cu o societate ?

Adversarii noștri astę ȳi afirmę puru și simplu cę mai mulți dintre votatorii din adunęrile trecute nu aru fi fostu adevęrați votętori, adica proȳrietari de acțiuni, și cę aru fi fostu fictivi. Dęru o simplę așu afirmare pęte fi ındestulętęre ? Cęndu aceste adunęri, regulatu convocate, au deliberatu și au votatu conformu Statutelor, cęndu nimeni nu a contestatu, ın timpul deliberațiuniloru, calitatea votatoriloru, pęte fi permisu ca dupę mai mulți ani, sę se atace acęstę calitate, și validitatea lucręriloru acestoru adunęri ?

Ce probe celu puținu ni se aduce pentru acęsta ? Absolutu nimic; numai simple afirmațiuni.

Dumnealoru, credu cę, pentru a proba cę adunęrile generale au fostu falsificate, este destulu a ne spune cę unii din votatori au fostu rude cu fondatorii, sęu cę au fostu ımpiegați ın comptoarele unora din fondatori, și cred cę acęsta este destul pentru ca sę dovedęscę cę votętorii au fost fictivi ! Apoi, Domnilor, asemenea aserțiuni pot produce efect ın conversațiune de salon, nu ınsę pentru a putea sę invalideze prin justițię lucrările unei adunęri generale, a unei societęți comerciale.

Asemenea chestiune s'a ivitu și ın alte pęrți; și, prin urmare, este o jurisprudenęę stręinę ın privinęa acęsta. S'a ivitu adicę casulu dęca votulu unei adunęri generale se pęte ataca posterioru de cętre vre-unii interesați sub cuvęntu cę aru fi votatu persęne cari nu erau acțiunari. Astu-felu amu gęsitu unu esemplu din Anglia, relatatu ın jurnalulu

Times, din 2 Martie, 1877. Se relată acolo unu procesu petrecutu înaintea Înaltei Curți de justițiă din Londra.

Procesulu consta într'acésta că o persónă reclama uuui președinte allu unei Societăți anonime, fiindu-că 'lu esclusera de la votu sub cuvântu că nu era proprietaru alu acțiuniloru ce avea depuse.

Curtea anglă dă o sentință redactată chiaru așa :

«Ori-ce membru figuréză pe listă are dreptulu de votu;

«Președintele adunării nu are dreptulu a întreba daca unu membru era sau nu proprietaru realu, și votulu lui trebuia să fiă priimitu fără măcaru a se cerceta pînă la ce punctu acțiunile sale îi erau încredințate de o altă persónă.»

Prin urmare judecătorii din Londra patria Societățiloru anonime, au decisu că, pe câtă vreme unu acționaru s'a prezentatu cu titlurile sele, și s'a înscrisu pe lista de votătoru, Președintele era datoru să 'lu priiméscă a vota, fără să mai esamineze daca elu era acționaru realu sau nu.

Să vă dau acumu unu exemplu de alte procese identice, întemplate în Belgia, unde Societățile anonime suntu asemenea foarte numerose, și veți vedea că aceeași jurisprudență este admisă. Așa étă ce găsimu în opera domnului Demeur asupra societățiloru anonime din Belgia, la pag. 83, unde relatéză unu procesu în care se invocă absolutu același lucru, ca astă-đi :

«La 21 Februarie 1857, Curtea de apelu din Bruxelles, a judecatu că unu acționaru seriosu nu pôte fi admisu a proba că o adunare generală era compusă în mare parte de persóne, cari nu erau proprietari pe acțiunile în virtutea căroru, s'au admisu în sînulu adunării, și că acțiunile loru erau proprietatea unei singure persóne care i le dedese momentanu numai pentru ca să pótă avea mai multe voturi de cătu îi permiteau Statutele. Era vorba în specie de *acțiuni la purtătoru*, și mai cu sémă pe natura particulară a acestoru titluri s'a sprijinitu Curtea de Bruxelles spre a'și motiva decisiunea sa. Cesiunea acestoru acțiuni, đice otărârea, se operéză prin tradițiunea titluriloru, și prin urmare *singura detențiune* a titluriloru constată dreptulu ce are portatorulu la tóte avantajele sociali. Astu-felu, đice otărârea, capacitatea necesară pentru a se bucura de aceste beneficii nu se pôte, sub nici unu raportu, tágăđui aceluia care represintă actulu de care este alipitu acestu dreptu.»

Astu felu în câtu vedeți, domniloru că în principiu, și în doctrină, celu ce deține în mână acțiunea, are și drepturile cari derivă dintr'ênsa.

Ar fi, în adevăru, unu ce absurdu și monstruosu chiaru, ca, după ce s'a făcutu adunarea generală, chiaru mai mulți ani în urmă. să vină unulu sau mai mulți acționari, și să atace, să lovescă efectulu acelor lucrări, sub cuvântul că mai mulți votători nu aru fi fostu adevărați acționari.

Daru cum s'aru putea sci și proba că cine-va era sau nu acționar ? În ce momentu s'ar examina calitatea sa ? căci acțiile fiindu la purtătoru, ele se strămută din mână în mână; celu ce a fostu astăzi acționar nu mai este mâine, și *vice-versa*.

Cu dreptu daru a otărātu în Londra și în Bruxellu, că pre câtu un omu are unu titlu de acțiune în mânele sale, elu are și dreptulu să voteze.

În casulu nostru este ceva mai multu de câtu atâta. În ședința adunărilor nici că s'a contestatu cui-va calitatea de acționar și dreptulu de votătoru, toți cei cari au votatu erau deja înscriși în listele de votători. Numai după mai mulți ani unii din acționari vinu și afirmă numai că din cei cari au votatu (nu ne spunu nici măcaru în ce anume anu) nu aru fi avutu dreptulu a vota, pentru simplulu cuvânt că aru fi fostu rude sau impiegați ai fondatorilor !

Asemenea pretențiune aru fi în adevăru esorbitantă !

Celu puțin aru trebui să scim în timpu de câți ani s'aru putea exercita asemenea dreptu ? Fi-va după unu anu, după duoi, sau după cinci că aru putea să vie pôte aceeași acționari cari au luat parte la adunări, și să atace lucrările adunării generale ca vițiose din astă cauză ?

Daru să lăsămu acéstă obiecțiune, care nu ni se pare seriósă.

Să vedemu, în scurtu, ceea ce au făcutu adunările generale cându s'au întrunitu ele, și s'a pusu vre-o dată în discuțiune asemenea incidente.

De ne vom arunca ochii pe procesele-verbale ale adunărilor generale, etă ce aflămu :

În procesulu-verbalu alu adunării din Februarie 1873, cându s'a presintatu bilanțulu pentru exercițiulu anului 1872, vedem că adunarea a aprobatu în unanimitate bilanțulu, și totu în unanimitate a mulțumitu Consiliulu de buna sa Administrație.

De nici unu altu incidentu nu se vorbesce. Tóte actele de administraþiune se află astu-felu aprobate, după cumu se obicinuesce în tóte societăþile anonime, cându se aprobă raportulu și bilanþulu.

Cunu aru putea acumu alþi acþionari, sau póte totu cei ce au luat atunci parte la votu și au aprobatu totulu, să vină acumu, duþă patru ani, și să dică că acea adunare a fostu o ficþiune ?!

În procesulu-verbalu alu adunărei din Aprilie 1874, cându s'a presinsatu raportulu și bilanþulu pentru eserciþiulu anului 1873, credem éráși că s'au aprobatu tóte în unanimitate, și că nu s'a aridicatu nici unu altu incidentu.

Putemu încă aminti că donnu Obedenaru, cu domnu Cunescu, care reclamă astădi, au fostu atunci aleși scrutatori la biurou.

Prin procesulu-verbalu alu adunărei din Aprilie 1875, vedem éráși că raportulu ca și bilanþulu pentru eserciþiulu anului 1874, s'au aprobatu cu mare majoritate, fără să ne arate câþi au fostu din minoritate.

În acéstă adunare se constată din procesulu-verbalu că s'au aprobatu și formarea de bonuri pentru tantiema fondatoriloru, și care nu s'a executatu, după cumu amu arătatu.

Ajungemu astu-felu la adunarea din Aprilie 1876. Aci asemenea se depune raportulu și bilanþulu pentru anulu 1875. Procesulu-verbalu ne spune că adunarea, prin 933 voturi contra a 5 aprobă compsurile și bilanþulu prezentatu de Consiliu și-i *dă descarcare*.

Cum alþii sau aceeași acþionari aru putea astădi să puună în dubiu măcaru legalitatea acestei adunări ?

Procesulu-verbalu alu acestei adunări ne spune că numai unu singuru acþionaru a propusu ca să se numescă comisari pentru a verifica compturile; daru adunarea a respinsu acéstă propunere care a avutu numai 5 voturi pentru dënse.

Întrebămu dară, încă o dată dacă otărârile unoru asemenea adunări potu să fie supuse la óre care contestaþiune? dacă descărcările care s'au datu în toþi anii Consiliulu de Administraþie, nu suntu valabile și definitive? Întrebămu daca acþionarii de astădi potu să atace și să dărîme efectele produse prin voturile acþionariloru din 1873, 874, 875 și 876? Daru acésta nu s'a admisu nicăiri, și nu credemu să se admită nici la noi.

Apoi, acesta aru fi contrariu nu numai doctrinei și jurisprudenței din alte staturi, daru însăși și Statutelor societăței.

În adevăru, articolulu 43 din Statute ne spune că adunarea generală se pronunță *definitiv* asupra *tuturilor* intereselor societăței.

Prin urmare, uă dată ce adunarea generală a fostu valabilu constituită, hotărârea sa este definitivă și nesupusă la nici unu fel de apelu; căci, altu-felu, unu omu care aru avea aface cu societatea și al cărui interesu aru depinde de hotărârea adunării generale, nu aru mai fi nici odată siguru și aru fi espusu în timpu de ani îndelungați, la revocarea dispozițiunilor luate o dată prin otărârele date de adunare. De acea art. 44 nu mărginește efectele acestei hotărâri numai pentru acționarii prezenți, ci pentru toți acționarii, presinți sau absenți. Așia acestu articulu zice : « Resoluțiunile adunării generale, luate conform Statutelor, suntu obligatorii pentru toți acționarii absenți sêu disidenți. »

Și această dispozițiune este prea înțelptă; căci dacă aru fi fostu alt-felu, cine aru lua respunderea de a fi consiliaru într'ună societate comercială ? Cine aru mai tracta cu așia consiliari ? Și cine si-aru espuna starea sa tótă, în timpu de ani îndelungați, la o respundere nec inoscută și indefinită ?

Astăzi se dice că s'au aridicatu în con ra noastră 6000 de acțiuni ; daru mai târziu potu veni alte 2000, sêu alte 200, ori 20, și tote acestea pe rându, și în timpu de mai mulți ani, spre a pretinde mereu a se anula hotărârele adunărilor generale.

Ce ne facemu noi însă, căroru s'a dat o dată descarcarea definitivu de că re adunarea generală ? O să fimu necontentitu espuși a ne totu judeca cu sute și mii de acționari. Aru fi mai fostu vre-o dată posibil Consiliu în așa condițiuni ?

Logica ca și jurisprudența ne spunu contrariu.

Dalloz, în repertoriulu sêu de jurisprudență (vol. 40, pag. 708) ne spune : « O dată ce compturile s'au data adunării generale, conformu statutelor totulu s'a terminatu. »

Adversarii noștrii s'au temutu foarte multu de această aprobare a adunărilor generale, și eată cum cred Dumneloru, în pledarea Dumneloru la pag. 38, că potu șterge efectele de descărcare în favórea noastră, produsu de adunărele generale :

«Să nu ni se învoce o pretinsă aprobare a adunării generale : în-tîi, pentru că amu esplicatu că acele adunări erau mai adesea *falsificate* și nu constatau de cătu nisce *simulacre*; alu douilea, pentru asemenea ratificări smulse prin presintare de *situațiuni false* și artificiose, dupe regulele cele mai elementare ale dreptului în materie de consimțimîntu, *suntu fără nici uă valóre*; alu treilea, pentru că e de principiu în dreptu, în materii de societate anonimă, că totu ce este făcutu de administratori, în contra mandatului lor și în contra statutelor, adică în contra pactului socialu, nu poté fi ratificatu valabilmentu nici chiaru de adunarea generală.»

Așa daru, pretențiunea adversariloru este de a-i crede pe cuvîntu numai, că adunările generale au fostu false și nisce simulacre; că situațiunile ce li s'au prezentatu au fostu false, și astu-felu lucrările acelor adunări suntu fără valóre.

Amu respunsu deja asupra unei asemenea pretențiuni.

Ne rămîne acum a tracta punctulu alu treilea al pretențiunei dumealor, în ceea ce privesce, adică efectulu și puterea ratificărilor făcute de adunările generale.

În adevăru, domnilor, să facem abstracțiune de totu ce amu đisu; să presupunemu că faptele care ni s'au imputatu suntu fundate; să presupunemu că amu fostu neglijenți, răi administratori, și chiaru că amu violatu statutele. Suntu însă otărîrile adunărilor generale cari, pe fie care anu, au aprobatu faptele nóstre, și ne au datu descărcarea.

Ce efectu produc asupra acteloru nóstre de administrațiune, acele otărîri? Adversarii nóstri respundu în modu greșitu, la acéstă întrebare.

Să respundemu însă noi, că sciința, ca și jurisprudența din alte țeri facu uă distincțiune : Ratificarea este perfectă și acopere cu totulu actulu administratorilor, cari nu ar fi fostu contrariu statutelor; dacă însă ei voru fi violatu séu voru fi trecutu peste statute, ratificarea le acopere numai cându va fi datu aprobarea, în adunarea generală, unanimitatea acționarilor; dacă va fi fostu numai majoritate, minoritatea va avea dreptulu a ataca acele acte.

Eată soluțiunea cea adevărată a chestiunei. Să citămu chiaru cuvintele lui *Dallotz*, repertoriul sêu de jurisprudență, v. 40, pag. 710 : «Cātu despre răspunderea ce și-au luat administratorii chiaru către

societate a cărei eran *mandulari* prin acte de rea gestiune, fi-voru ei liberați numai pentru că adunarea generală a ratificatu actele lor? Jurispundența face între acestea uă distincțiune: ratificarea *va libera* pe administratori *de ori ce respundere*, dacă actele lor *nu voru fi fostu contrariu statutelor*; la casu contrariu acestu efectu nu se va produce.»

Și apoi mai la vale, continuându a desvolta aceeași teză *Dallotz* a-daogă (id. p. 713): «Adunarea generală are dreptulu de a ratifica aceea ce au făcutu administratorii *peste limita* puterilor lor respective. Inșă acéstă ratificare va fi valabilă numai dacă aru fi conformu cu îndoita regulă de care amu vorbit mai sus; adică, de va fi vorba de operațiuni contrarii condițiunilor constitutive ale societăței și clauselor copriuse în statute, atunci va trebui ca deliberațiunea să fie luată cu *unanimitatea* acțiionarilor. Pentru *tôte cele-l-alte cazuri*, majoritatea va fi destulă spre a lega pe minoritate.» (conf. Bédanide).

Vedeți daru, Domniloru, că domnu Blaremburg nu v'a espusu fidel soluțiunea chestiunei în apărarea domniei-sale imprimată. Dumnealui nu a făcut importanta distincțiune ce v'am espusu că este admisă, fără contestațiune chiaru.

Tôte actele da neglijență, rea administrațiune, neîndeplinire de mandat, ce se pôte imputa administratorilor unei Societăți, se acoperă, se ratifică prin aprobarea acestoru acte ce se face de adunarea generală; și acéstă aprobare nu se dă asupra fie-cărni act în parte, căci, nu așa se procede în adunările Societăților comerciale, ci prin aprobarea raportului, compturilor și bilanțelor prezentate de Consiliu.

Daca însă va fi vorba de acte făcute contra Statutelor, chiar atunci ratificarea le acopere de ori ce răspundere, *daca toți* acționii le-au aprobatu. Daca însă le-au aprobatu numai majoritatea, minoritatea conservă dreptulu de a le ataca.

Astu-felu totu *Dallotz* (id. p. 713) ne dă unu esemplu că daca unu administratoru va fi făcutu unu împrunutu, contrariu cu Statutele, nu'ln pôte descărca de răspundere numai majoritatea; în acestu casu Societatea nu este angageată, ci numai acelu administratoru.

Așa dar, pe cât tîmpu o adunare a fostu convocată valabilu, și au deliberatu valabilu, *tôte* otărîrile ei suntu éráși valabile, și prin ele se descarcă Consiliulu de Administrație de *tôte* actele sale, care nu ar fi

judecate contrarii statutelor. Și această descărcare se operă, îndată ce adunarea a aprobatu raportulu, bilanțurile și compturile generale.

Aru fi în adevăru unu ce scandalos chiar de a vedea că nisce Consiliari de Administrațiune se mai tragu la răspundere pentru nisce acte aprobate deja de majoritatea acționariloru. Aru fi ceva și mai scandalos de a vedea pe acționarii, care au aprobat o dată actele administratoriloru, și apoi totu ei îi atacă pentru aceste acte. Chiaru în cađuri cându minoritatea conservă dreptulu a ataca actele aprobate numai de majoritate, însă aceea care au aprobatu acele acte nu potu totu dênșii să le atace. Și tôte aprobările acestea de care vorbim potu fi indirecte, nu numai directe, adică rezultate din alte fapte ale acționariloru.

Iată asupra acestu punctu, ce ne spune domnu *Demeur* în remarcabila sa operă asupra Societățiloru anonime din *Bruxelles*, pag. 91 : «Dreptulu de a contesta *forța obligatoriă* a otărîriloru adunării generale, nu 'l au acționarii cari au contribuit la luarea acelor otărîri; nu potu ei să atace propriile loru acte. Acestu dreptu aparține numai oposanțiloru și absențiloru. Dacă acestia aderă mai la urmă la otărîrile luate, acele otărîri voru lega atunci pe toți acționarii. Adesiunea la otărîrile adunării generale nu au însă nevoie să fiă necesariu espres, ea pôte resulta și din conduita acționarului.»

Acăsta este, domniloru judecători, doctrina și jurisprudența în statele comerciale cele mari ale Europei.

În cađulu nostru, s'au ținutu adunări generale, regulatu convocate, și carefau deliberatu și otărît conformu cu Statutele. În aceste adunări s'a aprobatu în *unanimitate*, și raportulu, și compturile și bilanțele consiliului de Administrație. Într'o singură adunare, la 1876, un singuru acționaru, domnu Bobescu, a fostu de opiniune ca să se numescă comisari pentru verificarea compturiloru, și toți cei-l alți au respinsu propunerea acăsta. Daru și domnu Bobescu a aprobatu compturile și bilanțele la Aprile 1876, și numai în privința comisariloru a diferitu de majoritate.

Prin urmare tôte actele Consiliului de Administrațiune, chiar dacă aru fi fostu așa cum i le impută astă-đi reclamanții, s'au ratificatu în modu definitivu.

Daru ar fi fostu și acte contra statutelor, ni se objectă : Da; însă

au arătat că numai unu singuru actu este de așa natură, acelea pentru care Consiliarii au luatu răspundere, de a priimi adică poliță cu o singură în loc de două sub-subscrieri. Daru și acestu actu a fost ratificatu de acționari; pôte că numai unulu singuru domnu Bobescu l'aru putea ataca, fiindu-că 'și a făcutu o rezervă generală în adunarea din urmă de la Decembre 1876, măcaru că altu-felu și domnialui ratificase tôte actele Consiliului în tôte adunările precedente: Și în ori-ce cađu această răspundere s'ar esercita numai pentru o sumă de vre-o 27,000 fr., care aru constituiu prejudițiulu cauzat; și care sumă s'ar împărți între toți acționarii.

În fine, suntemu datori, a mai răspunde la unu esemplu ce ni s'a menționatu că a fost în Franța, unde membrii unui Consiliu au fostu condamnați pentru actele lor de Administrațiune.

Daca adversarii au vorbitu de procesulu cu creditulu mobiliaru din Paris, este adevărat că s'au atacatu, nu Consiliarii ca membri ai Consiliului, ci Administratorii, directorii adică ai acelei Societăți, care au fostu dovediți că au întrebuițatu *manopere frauduloșe, dolorine*, precum li se dicea, spre a face să se subscrie noulu capitalu emisu de Societate.

Nu este nici o analogiă între acelu cađu și cađulu nostru. Astă-și nu se atacă garanții, administratorii, directorii, ci Consiliulu însuși, care nu administra, ci controla, priveghia; astă-și nu s'a probatu nici o manoperă frauduloșă, nici este vorba de subscrierea unei nuoi emisiuni.

Ca să vă probămu mai bine această, să vă arētu cum *Dallotz*, (recueil de jurisprudence, 1869) formulédă teoria scóasă din astă chestiune: «Administratorii unei Societăți anonime, care, pentru a procura acestei Societăți capitalurile care are trebuință, au emisu titluri noi, suntu responsabili *către posesorii acestoru titluri de pagubele* ce le aru fi cauzatu prin întebuițare de mijloce de natură a 'i încela asupra adevăratei situațiuni a Societății....»

Acestu esemplu, cumu vedeți, este mai multu în favórea de cătu contra noastră.

Astu-felu, Domniloru Judecători, amu terminatu cu observațiunile juridice asupra faptelor pe care domnii reclamanți le au menționatu contra noastră.

Acumu încă ceva, mai înainte de a termina. Amu dori ca domnii Acționari să specifice mai bine obiectulu cererei domnialoru.

În adevăr, dumnealor au enumerat o sumă de fapte, calificate de frauduloase, cu rea credință, cari aru fi avutu de scop a se specula acționarii în profitulu nostru; Au mai dedusu încă din acestea că, măcaru că Societatea a cădutu, băncile noastre private prosperă.

A uitatu numai pe cei cari s'au spânzوراتu. Dér să lăsămu acésta. Din toate faptele rele ale noastre, ce prejudiții li s'a adusu?

Perdereă totală a valórei acțiuniloru Dumneloru, ne respundu.

Prin urmare trebuie mai întâiu a sci déca au séu nu, cu adevăratu 6000 de acțiuni. Apoi să vedem cun specific sumele ce reclamă de la noi.

Dumnealoru, dic, în pledarea scrisă, nu în cea tipărită, dic, în mod generalu, ca să le plătimu cele 6000 acțiuni cu câte 250 franci fie-care acțiune, adică o bagatelă de vre-unu milionu și jumătate.

Pe urmă mai adaogă încă că sunt unii acționari, cari au cumpăratu acțiunile cu unu prețu mai mare decâtu valórea loru nominală, cu trei sute franci, și că acéstă cumpărare au făcut'o intermedierea societății ori a unora din fondatori. Conchidu daru ca acestora să li se plătescă acția cu 300 franci. Însă, D-loru, toate acestea nu sunt o specificare de cerere în judecată. Căci ce voru D-lor de la noi? Voesc, negreșitu, ca să nu încerce o pagubă, iar nu să realizeze unu câștigu.

Apoi este siguru că fie-care din D-loru a cumpăratu acția cu 250 franci, pentru ca să cêră de la noi aceeași sumă? Căci știți, că, la diferite epoche, valórea acestoru acțiuni a variatu; ele s'au vîndutu și cu 200, și cu 150 și cu 100 franci. Așia daru D-loru nu preciséză lămuritu quantumu pagubei ce aru fi încercatu.

Mai este încă ceva. Fiindu-că D-loru nu vinu aci să facă speculă din acestu procesu, trebuie să scază ceea ce au priimitu de la societate din aceste acțiuni. Și fiindu-că D-loru au susținutu că rău și fără cuviință le amu plătitu dobândă, căci dobânda trebuie să se dea numai din beneficii, și societatea a mersu din mai rău în mai rău în totu timpul existenței sale, Dumneloru să întorcă acumu, séu să scaadă, aceea ce au primit ca dobândă în timp de cinci ani, adică câte 100 fr. pentru fie-care acție: să mai întorcă și dividendele 52 $\frac{1}{2}$ franci ce au primitu în timpul de patru ani, și atunci vom socoti ce are să mai primescă din prejudițiulu ce pretinde că le am causatu.

Și încă atunci, mai repetă nu acea sumă de desdaunare trebuie împărțită între cele 24,000 de acțiuni.

Cătu despre pretențiunea de a se plati unoru acționari și prețulu peste valórea nominală cu care aru fi cumpăratu acțiunile, nu ni se pare seriosă; căci aru fi să se pretinză a se desdauna de speculațiunile ce acei Domni acționari au voitu să facă pe valórea acțiuniloru. Și, în totu cazulu, aru rămânea de probatu de la cine a nume și cum s'a făcutu acele cumpărări; căci numai părțile contractante aru putea fi în așa casu răspundătoare una către alta.

Interesulu societății și acțiunea *ex mandati* n'au nimicu a face în cazulu de față.

Totu pentru a se specifica cererea este asemenea prea importautu a se sci daca reclamanții suntu proprietari a 6000 acțiuni. Dumnéloru trebuie să constate acesta într'unu modu pozitivu, și trebuie încă să se ia măsuri ca aceste acțiuni să continue a sta în procesu pînă la sfîrșitu. Căci, Domniloru, vedeți : sentința acestui Onorabilu Tribunalu are să mérga în apelu, la casațiune. Noi trebuie totu-d'auna să scimu cu cine ne judecăm; căci efectele lucrului judecatu trebuie se se aplice asupra acelu acțiuni cu cari ne amu judecatu. Daru aceste acțiuni, fiindu la purtătoru, ele se potu transmite din mână în mână. Acumu ni se spune că suntu 6000. După sentința Tribunalului, póte să se ascundă de o dată, și să rămână numai 10. Ce ne facemu noi e fi-vomu expuși la altu procesu cu acțiunile ascunse?

Prin urmare Onorabilulu Tribunalu să bine-voéscă a face să se constate, în modu pozitivu, numărulu acțiuniloru ce au reclamatu contra noastră; și să ordóne ca aceste acțiuni să stea depuse la casa de depuneri, și să nu se póta ridica de acolo de cătu la finele procesului și numai după ordinea sa.

Așa s'a mai urmatu și în alte procese identice.

În fine, spre a termina; mă resumu : că Onorabilulu Tribunalu să respingă cererea, pentru-că reclamanții, ca mandanți, nu s'au conformatu cu articolulu 51 din statute.

Apoi răspunderea noastră nu póte să se măsoare de cătu cu prejudițiulu care l'amu fi cauzatu; ast-felu că ori-ce conclusiune pentru despăgu iri ce adversarii aru voi să tragă din vre-unu faptu alu nostru, trebuie să fie măsurată cu prejudițiulu cauzatu prin acelu faptu, iar

sumele provenite din desdaunări trebuie repărțite între toți mandanții, între toți adică acționarii. Recunoștemu că, ca mandatari, suntemu responsabili de greșalele noastre, de dol, de quasi-delict. Greșala nu este totu una cu quasi-delictulu, căci atunci s'ar confunda amândouă.

Greșala unui administratoru are locu atunci cându elu, în faptele relative la administrație, nu s'a purtatu ca unu bunu părinte de familie. Quasi-delictulu este o faptă ilicită, care păgubesc pe cine-va, fără însă a fi cu intențiune. Quasi-delictulu se apropie de delictu, în ceia ce privesce natura faptului care este totu ilicită și păgubitoru; însă se deosibesce de delictu, din cauză că delictulu este comis cu intențiune, pe cându quasi-delictulu este com'su fără intențiune; dar și unulu și altulu sunt oprite de lege; în vreme ce pôte fi greșală fără să fie vorba de unu faptu opritu de lege.

Suntem dar responsabili și de greșiale, și de dol și de quasi-delict. Însă respundemu într'atâtu pre câtu amu lucrat ca consiliari, pre cât va fi vorba de exercițiulu puteriloru noastre, în limitele și conformu statuteloru.

Nu suntemu însă responsabili solidari, de câtu cându aru fi vorba de niște fapte ce amu fi comis cu quasi-delicte, și acastă solidaritate va exista atunci numai între aceia cari au participat la aceste fapte.

Asemenea să nu se uite că directorulu are o răspundere specială și personală, și că elu numai răspunde de taptele care intrau în cerculu atribuțiuniloru sale.

În fine, chiarn daca amu fi comis fapte de negligență culpabilă și rea administrațiune, există ratificarea unanimă a adunărilor generale : și efectele produse prin acea ratificare suntu definitive și obligatorii pentru toți acționarii.

Ast-felu, Domniloru Judecători, tôte atacurile reclamanțiloru contra noastră se reducu la nimicu. Ați văđutu cu câtu sgomotu, cu câtă pretențiune și îngâmfare ne imputau că amu fostu negligenți, că amu fostu de rea credință, că amu falsificatu adunările generale și bilanțurile. că am violatu statutele : și apoi, cându a venitu momentulu ca să probeze tôte acestea, au declaratulu că n'au probe directu, și au alergatu la presumpțiuni; au cređutu că este admisibile că justiția noastră organizată pôte să dărime onórea și reputațiunea de đecimi de ani a celoru mai mari case de bancă de la noi, că pôte să admită pre-

tențiuni de despăgubiri de milioane, numai pe presupțiuni, fără probe, prin frase și conversațiuni de salonu !

S'au încelatu Onorabili nostri adversari ! Daca speranța Dumnealoru s'ar realisa, nu aru mai fi posibile Societăți comerciale în țerra noastră; s'aru urma alt-felu de cumu se urmază în toate țerrile, în toate staturile comerciale !

Acésta însă nu póte fi. Avemu tótă încrederea că Onorabilulu Tribunalu va bine-voi a respinge cererea reclamanților, și a'i osfndi la cheltueli de judecată.

F I N E.

